

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

סיפור ולקחו

סיפר הגאון רבי יעקב גלינסקי: היינו בסיביר, פעלנו למען היהדות, וזה סיפור ארוך, ונאסרתי. ביליתי בתא עם שמונים אסירים גויים, גזלנים ורוצחים, אספסוף שפל. ודוקא העריכו אותי. ראו שאני מתנזר ממאכליהם ושקוע בעולמי, בתפילה ובלימוד, ובאו להוועץ ולהתברך. הגיע לילה ראשון של חנוכה. הרי לך "פרסומי ניסא" לעיני היונים. לא היו נרות ואף לא גפרורים, אבל התא הגדול הואר בעששית נפט שהפיצה אור דלוח. אף אחד לא העלה בדעתו להגביר את האור, כי אז היה הנפט מתכלה במהירות, והיו נשארים בחושך מוחלט באשמורת הבוקר. ממש בחינת "תן לה מדתה, שתהא דולקת והולכת מערב ועד בוקר" (מנחות פט ע"א).

אמרת לאסירים: "ראו, מבקש אני לקיים מצות דתי, להגביר מעט את אור העששית לחצי שעה". והגויים הסכימו. אחד מהם, בריון מגושם, נשאני על כתפיו. ברכתי שלוש הברכות וסובבתי את הכפתור -

ואתרע מזלי. סובבתי לכיוון ההפוך. הפתילה שקעה והלהבה כבתה, וחושך מוחלט השתרר בתא. הבריון מיהר להורידני, ושמונים אסירים החלו לצעוק: "אור, אור!" הקישו בקירות ונקשו בדלת הברזל, חרדת אלוקים. התא נפרץ והסוהרים נפרצו פנימה בנשק דרוך ופנסים דולקים: מרד אסירים! "מי כיבה את המנורה, שאגו, והדליקה."

מכל עבר השיבו: "הוא". רק זה חסר להם, עונש קבוצתי. קמתי והודיתי: "אני".

לא היו צריכים לצטט באזני על כמה תקנות אסירים עברתי. "שלושה ימי צינוק!" קבע ראש המשמרת.

"יופיי!" צהלת.

נושאים בפרשה

שלמה עשה עשר מנורות במקדש

הנה חנוכה הוא זכר לנס שנעשה במנורה שבביהמ"ק וע"כ אנו מדליקים בבית. ויש כאן התפשטות מהדלקה אחת שהיתה בביהמ"ק להדלקות הרבה בכל בתי ישראל. והשורש לזה בביהמ"ק גופא בימי שלמה שאמרו במנחות (צ"ח ב'), "ת"ר עשר מנורות עשה שלמה שנאמר ויעש את המנורת הזהב עשר כמשפט ויתן בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל". וזהו שורש הריבוי מהדלקה במנורה אחת להדלקות רבים. אולם נחלקו (שם צ"ט א'), אי הדליקו בכולן או רק בשל משה, "עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנאמר מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב (דה"ב יג יא), רבי אלעזר בן שמוע אומר בכולן היו מדליקין שנאמר ואת המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור (דה"ב ד כ)". והנה למד"א שהדליקו בכולם הרי שמלבד שבעה נרות של מנורה של משה הדליקו עוד ע' נרות. וזהו השורש למ"ש בגמרא שבת (כ"א ב'), שהדלקת נרות חנוכה הם כנגד פרי החג, שהם כנגד ע' אומות. והשורש לזה הוא ע' נרות דמנורות שלמה. (המשך בעמוד 5)

יציאת לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	
5.54	5.16	4.01	ירושלים
5.50	5.13	4.08	צפת
5.50	5.18	4.17	תל אביב
5.59	5.26	4.16	LA
5.42	5.15	4.09	NYC
7.13	6.35	5.31	PANAMA
8.06	7.28	6.24	SAO PAULO
9.16	8.47	7.33	BUENOS AIRES

נא לשמור על קדושת הגליון

"מה יופי?" תמה. מי שטעם פעם טעמו של הצינוק, כמוני, יתחלחל לשמע שמו. אפילו אני [היה נמוך כידוע] לא יכולתי לשכב על רצפתו בפישוט ידים ורגלים. בקושי, לשבת בכפיפת ברכים. מי מדבר על כך שרצפתו רבודה שכבת סחי ושורצת עכברושים. בקצרה, קבס וחלחלה. ואני, שמח?!

הטחתי בו, בחיור: "ומדוע אינך שואל מדוע עשיתי זאת?"

"באמת, מדוע עשית זאת?" לא הייתי ידוע כ'עושה צרות'.

אמרת: "כי רציתי לקיים מצות דתי!"

הקדיר מצחו וצמצם עיניו: מצות דתך, לכבות את העששית?

שהשם יסלח לי: "מצות דתי, להכלא בצנוק בתקופה זו. ואני שמח שהצלחתי!"

זעמו בעבע: "חוצפה יהודית! שאנחנו - הקומוניסטים, הכופרים - נאפשר לך לקיים מצות דתך?! על כרחך תשאר כאן בתא!" וטרק את הדלת בחזקה.

נו, נס חנוכה. שומר מצוה לא ידע דבר רע, ועם עקש תתפתל.

חג החנוכה עניינו להבליט את יהדותנו בגאון! "יהודי" מלשון הודאה. לא לחנם התרחש נס החנוכה ע"י יהודה ויהודית, שכן יהודה ויהודית - מלשון הודאה הם. וכבר כתב רבי צדוק הכהן מלובלין בדרושו לחנוכה - שגודל ההארה של חנוכה בשונה משאר החגים הוא: כי אפילו המתיוונים שהתרחקו מאד - חזרו והודו על יהדותם ושבו לחיק קדושת ישראל! ■

בברכת שבת שלום
העורך

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בענין נר חנוכה שהזיק

ג. חקירה אם הוא רשות להשתמש שלא כדין או שהשתמשות רה"ר נקבעת לפי בי"ד, ונפ"מ

עוד יש לדון באופן שיש רשות ב"ד, האם הביאור הוא שבעצם הוא ההשתמשות ברה"ר היא שלא כדין ומשפט רה"ר, אלא שבי"ד נתנו לאדם רשות להשתמש ברה"ר שלא כדין. או י"ל, דעצם צורת ההשתמשות ברה"ר נמסרה לחכמיים, ובכחם לקבוע למה רשות הרבים משמשת. וא"כ כשיש רשות ב"ד, אין ההגדרה שבעצם אסור לעשות כן ברה"ר, אלא שנתנו לו חכמים רשות ע"ז. אלא הגדרת הדבר, דדבר זה הוא מעיקר צורת ההשתמשות ברה"ר, כיון שעיקר צורת השימוש נקבעת לפי מה שקבעו חכמים.

וביותר יש לומר בנר חנוכה, דבאמת אם היה זה דין המוטל על איזה יחיד שצריך להדליק ברה"ר, בזה יש לומר ששימוש זה אינו חלק מצורת השתמשות רה"ר, כיון שהיא מצוה המוטלת על כל אחד להדליק נר חנוכה על פתח ביתו מבחוץ, ואינו מצוה השייכת לאיזה אדם מסויים, אלא כל איש ישראל מחוייב בו, וכ"א צריך להניחו ברה"ר, [ואף שיש שאינם מחוייבים להניחו ברה"ר כגון הדר בעלייה וכדו', אבל באופן כללי זהו צורת ההשתמשות של הרבים], א"כ יש לומר דבימי החנוכה רשות הרבים משמשת להנחת נר חנוכה, וזוהי צורת השתמשות רה"ר בימים אלו, [אע"פ שבכל השנה אין רה"ר משמשת להנחת נרות].

ולפי צד זה נמצא, דלא דמי רשות בי"ד דנר חנוכה להיתרא דפותקין ביבותיהן ברה"ר בימות הגשמים (בדף ל). ולהיתרא דהוצאת זבלים בימות הגשמים (בב"מ דף קיח:), [וכן לשאר היתרים המבוארים בסימן תיד], דהתם התירו לו בי"ד לעשות מעשה שאינו משימושי רה"ר, שהרי אין רשות הרבים עומדת לשפוך בה מים וכדו', [וע"כ נחלקו הלבוש והסמ"ע (סי' תיד סק"ו) שם אם מחוייב לשמור על מעשיו או לא], ומשא"כ בנר חנוכה שע"י רשות בי"ד נעשה זה צורת שימוש רה"ר באותו הזמן, והוי כשאר

לסברת פטור מיוחדת משום רשות מצוה, אלא משום עצם הדבר שיש רשות ב"ד ע"ז, פטור.

ב. ביאור סיבת הפטור משום רשות בי"ד

ונבאר בקצרה ענין רשות ב"ד, הנה המקור הראשון שמצאנו ענין רשות ב"ד הוא בגמ' בפרק החובל (דף פ: - פא.), שאמרו שם כמה דברים שרשאי האדם לעשות משום שעל תנאי זה הנחיל יהושע לישראל את הארץ, זה יסוד דין רשות ב"ד.

ולפי זה יש לדון בשאר האופנים שיש בהם רשות ב"ד, האם הוא מכח הבי"ד עצמם, שיש לבי"ד כח לתקן תקנות מדין הפקר ב"ד הפקר, [וכמו שיהושע התנה בחלוקת הארץ בכח בי"ד], או יש לומר, שהגדרת הדבר היא, שמעיקרא הנחיל יהושע את הארץ, על דעת כן שהשימוש בארץ ישראל יהיה לפי דעת ב"ד, יהושע בדורו, וכל בי"ד ובי"ד שיעמוד בדורו. ולפ"ז כל תקנה שמ"תקנים בי"ד הוא ג"כ מכח עצם הנחלת יהושע.

ונפקא מינה בזה, במי שהדליק נר חנוכה בחוץ לארץ והזיק, דאם יסוד הפטור דרשות בי"ד הוא משום שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ, א"כ פטור זה שייך דוקא בארץ ישראל, שאותה הנחיל יהושע, ולא בחוץ לארץ. ואם הדליק נר חנוכה בחו"ל אף רבי יהודה מודה לרבנן דחייב. [ואף כי יש צד בסוגיא שם לומר דתקנות יהושע שייכי גם בחוץ לארץ, אמנם בפשטות אינו שייך אלא בא"י]. אבל אם הפטור ברשות בי"ד הוא משום עצם כח בי"ד, דהפקר בי"ד הפקר, א"כ אף בחו"ל פטור.

[ומה שלא מצינו בפוסקים לחלק בין א"י לחו"ל בדין זה, י"ל דהפוסקים נקטו שהפטור למסקנא הוא משום רשות מצוה ולא משום רשות ב"ד, וא"כ אין נפק"מ בזה בין א"י לחו"ל, אבל לפ"ד השיטמ"ק דאף למסקנא יתכן שהפטור הוא משום רשות ב"ד ולא משום רשות מצוה וכ"דלעיל, לפ"ז יהא מקום לדון מה הדין בחו"ל, וכמש"נ].

א. ביאור טעמו דרבי יהודה דפטור בנר חנוכה

ב"ק דף סב: מתני' גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברה"ר, ונכנס פשתנו לתוך החנות, ודלקו בנרו של חנוני, והדליק את הבירה, בעל גמל חייב, הניח חנוני נרו מבחוץ, החנוני חייב, רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור.

ובגמ', אמר רבינא משמיה דרבא, שמע מינה מדרבי יהודה נר חנוכה מצוה להניחו בתוך עשרה, דאי ס"ד למעלה מעשרה, אמאי אמר רבי יהודה בנר חנוכה פטור, לימא ליה הו"ל לא נוחי למעלה מגמל ורוכבו, אלא לאו ש"מ מצוה להניחו בתוך עשרה. ודחי גמ', אמרי לא, לעולם אימא לך אפי' למעלה מעשרה, [אפשר להניח לכתחילה נר חנוכה], מאי אמרת איבעי ליה לא נוחי למעלה מגמל ורוכבו, כיון דבמצוה קעסיק, כולי האי לא אטרחהו רבנן.

ומבואר בדברי הגמ', שגם לשיטת רבי יהודה דפטור בנר חנוכה, יש צד לומר שאין הפטור משום עצם הדבר שהדלקת נר חנוכה הוי מצוה, אלא דכיון דבמצוה קעסיק, כולי האי לא אטרחהו רבנן.

והנה יש לדון ביסוד דברי רבי יהודה דפטור בנר חנוכה משום שהוציא ברשות, מהו גדר הרשות דפטור ביה רבי יהודה.

ובגמ' לעיל בדף ל' ע"א הביאו ברייתא דפ"טור מפני שהוא רשות מצוה, ואמר' מאי לאו משום רשות ב"ד, ודחי, לא משום רשות מצוה. ובשיטמ"ק שם כתב (לפי צד אחד בדבריו) שיש מחלוקת בסוגיא לפי המסקנא, האם לפי רבי יהודה כל הפטור הוא רק משום רשות דמצוה, או אף בכל רשות ב"ד פטור.

והיינו דלפי הסברא הראשונה בשיטת בעל הב"רייתא שם, יסוד הפטור לשיטת רבי יהודה הוא משום רשות ב"ד, וא"כ, מאי דאמר רבי יהודה בנר חנוכה שהניחו חנוני מבחוץ פטור, אין צריך

תיקון כח ההיגררות

בפעמים הקודמות ביארנו את התאווה הנובעת מיסוד המים שבעפר שבמים, שהיא התאווה לשהייה במים ומציאות של תענוגים, ואת חלקיה: כח התענוג, כח המקבל והתובע, וכח ההיגררות. עד כה עסקנו בתיקון כח התענוג וכח המקבל והתובע. כעת נעסוק בעה"י, בתיקון כח ההיגררות. כח ההיגררות הוא בעצם הגדרת מהות כח התאווה, והוא זה שגורר את האדם אחר כל ענייני ותאוות העולם הזה.

וכאשר האדם נגרר, ראשית הוא נגרר בכח המחשבה שלו, ולאחר מכן, הוא נגרר בכח ההרגשות והמעשים שלו. לכן נציע מספר אופני תיקון לשני החלקים, ונתחיל בעצות לתיקון ההיגררות בהתפשטותה, מכיון שעצות אלו יותר קלות לביצוע. ההגדרה הכללית לתיקון ההיגררות בהתפשטותה, היא העמדת גבולות.

אופן אחד הוא, לברר מה בדיוק צורכו האמיתי להתענג מהעולם הזה, ולאחר מכן, להעמיד צורך זה בתור גבול מוחלט, אותו הוא לא עובר.

האופן השני הוא, שהאדם משער מה התענוג שהוא צריך, ולאחר מכן הוא מוסיף עוד שיעור של תענוג מסויים, ובגבול הזה הוא חייב לעמוד.

האופן השלישי והרביעי הם, השהיית התענוג. אפשרות אחת היא, להשהות את התענוג עוד לפני שמתחילים, להתענג, להשהות, להתענג, להשהות וכן הלאה. אפשרות שניה היא, שגם אם האדם כבר נגרר והוא התחיל להתענג, עליו להשהות, להתענג, להשהות וכן הלאה.

האופן החמישי, כפי שנקרא בפי כל, הוא "עצת הראב"ד". באופן זה, האדם משייר איזה שהוא חלק, ולא משלים את התענוג. באופנים הללו, האדם מעמיד לעצמו איזה שהוא גבול, ולא נותן לנפש שלו לפרוץ גבולות ללא מעצורים, ולחיות חיי הפקרות.

כל בעל נפש יבחר לעצמו, מתוך בירור פנימי וסייעתא דשמיא, את האופן המ"תאים לו ביותר¹. וכאשר הוא מרגיש שאופן אחד כבר נעשה אצלו באופן טבעי, הוא יכול לאט ובהדרגה לעבור לאופן הבא.

כעת נעבור בס"ד, לתיקון השורשי לכח התאווה, שהוא בניית כח המחשבה.

כאשר האדם אינו חי בעולם של מחשבה, ואין לו את "עין השכל" שבודק כל דבר ומתבונן בכל דבר, הוא קולט דברים עם העין הגשמית שלו, וכבר חל עליו כח ההיגררות באופן שאינו מתוקן, וכפי שאומרים חז"ל: "עין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרים". ועל זה נצטוונו: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".

אך כאשר האדם בונה את כח המחשבה שלו, בעיקר ע"י עמל וגיעת התורה, כל דבר אצלו מתחיל במערכת של מחשבה והתבוננות. ואז גם אם יש צורך להיגרר, זה נעשה מתוך בחירה ושליטה, ולא מתוך חוסר מודעות וחוסר שליטה.

לעיל נתבאר אופן התיקון של העמדת הגבולות, לפי הצורך האמיתי של האדם. והאמת היא שכל עוד שהאדם לא בונה את כח המחשבה שלו, הוא לא יכול לברר מה באמת הוא צריך. מפני שרוב בני האדם צורכים תענוגות הרבה הרבה מעבר למה שבאמת צריכים, ובטוחים שזה צורך גמור ו"אי אפשר בלי", עד כדי כך שגם כח המחשבה כבר נעשה משוחד ונתון "אישור" לעניין. לכן העבודה שהובאה לעיל, היא רק באופן של השערת הצורך, ולא בירור אמיתי של צורך האדם.

ורק כאשר האדם בונה את כח המחשבה שלו, יש לו את האפשרות לברר באמת מה הוא צריך, והוא יכול אף לעמוד בכך.

למעלה מכך ישנו אופן, שבו האדם מחליט ובוחר מתוך שליטה מוחלטת ומתוך מודעות גבוהה מאוד, להיגרר לאן שהוא רוצה, כמה שהוא רוצה, ומתי שהוא רוצה. והוא יכול ברגע אחד, לעצור את ההיגררות לחלוטין.

והאופן האחרון הוא, להיגרר אחרי הקב"ה "כברזל אחר אבן השואבת" (מגנט), שזו היגררות למעלה מטעם ודעת, בבחינת "משכני אחריך נרוצה" - הדבקות בו יתברך. ■ [מתוך סדרת "ארבעת היסודות" - דע את מידותיך הדרכה מעשית מים תאוה 006 תנועה]

1 העצות מסודרות "מהקשה לקל".

(המשך מעמוד 2)

השימושים שאדם עושה ברה"ר, ואינו שייך להיזק כלל. ולפי צד זה עולה ג"כ דאין נפ"מ בדין זה בין א"י לחו"ל, כיון שאין ההיתר מצד תקנת יהושע, כי אם משום דזהו צורת שימוש רה"ר, א"כ איזה סברא יש בזה לחלק בין א"י לחו"ל¹.

ועדיין יש מקום לומר דבחוץ לארץ לא יהא פטור זה ברה"ר, דאף שאין צריך כח תקנת יהושע לרשות זו, מכל מקום הרי צורת ההשתמשות ברה"ר נקבעת לפי הנהגת הרבים במציאות, וא"כ כיון שרוב בני המקום נכרים הם ואינם מצווים בהדלקת נר חנוכה, א"כ אין רשות הרבים משמשת להדלקת נרות בימי החנוכה, וחשיב הדלקת הנר השתמשות שלא ברשות, ושוב אסור לו לעשותו מצד חשש היזק בני רה"ר, ולא מיבעיא מצד חשש היזק העכו"ם, [אלא שבזה י"ל שאין מוטל עליו לימנע מחשש היזק לגוי, עי' בסוגיא דף לח. ואכ"מ], אלא גם מצד חשש היזק ישראל אחר יש לדון לחיוב, דאע"פ שגם אותו יש ראל מצווה בהדלקה ברה"ר, מ"מ כיון שסו"ס במציאות אין זה מצורת שימוש רה"ר מחוייב הוא בהרחקת הנזק, [אלא שבאופן שאין דר בעיר זו אלא ישראל אחד, יתכן שיהא מותר לו להדליק נרות ברה"ר, כיון שאין חשש נזק לישראל, ואינו צריך לחשוש אם יקלע למקום זה ישראל ממקום אחר]².

ומכל מקום בעיר שרובה ישראל, אפילו בחוץ לארץ, יש סברא לומר דבימי החנוכה זהו צורת השתמשות ברה"ר, ושפיר יהא בזה פטורא דרשות בי"ד, [ואף שבעיר שרובה ישראל יש עוד מקום לדון בזה, עי' בפרק אלו מציאות (דף כד). בשמעתא דעיר שרובה ישראל, ומ"מ בעיר שהיא בבעלות ישראל בודאי מסתבר דהדלקת נרות חנוכה הוא מצורת השתמשות ברה"ר]³.

ועלה בידינו שני צדדים בביאור היתרא דנר חנוכה ברשות הרבים, אם הוא משום כח רשות בי"ד [ע"י תקנת יהושע או מצד עצם כח הבי"ד], או משום דע"י שיש ציווי לעשות כן, שוב זהו צורת ההשתמשות ברה"ר באותו הזמן. ■ [מתוך קובץ שיעורים כלליים בסוגיות נזקי שן נזקי רגל צרורות אש סימן שצד שהרב מסר בכולל] (משיעור שמע חושן משפט 082 אדם המזיק סימן שפד גץ שיצא מתחת הפטיש עמ' 178)

1 והיינו באופן שאין חשש סכנה בדבר מצד העכו"ם, דבשעת הסכנה הוא הלא אינו מחוייב כלל להניחו ברה"ר, [נכמבואר בשבת דף כא: בשעת הסכנה מניחה על שולחנו ודיון], וא"כ אף אם החמיר על עצמו להדליק בחוץ בכה"ג, אין בחומרתו כדי להחשיב דבר זה חלק מצורת שימוש רה"ר.

2 ומסתבר דאם בני המקום ישראלים הם, אף אם אינם מקיימים מצות נר חנוכה, אין דבר זה מבטל שם שימוש רה"ר מהדלקת הנר, כיון שבעצם גם הם צריכים ומחוייבים בשימוש זה, אלא שבפועל עבריינים הם ואין מקיימים את המוטל עליהם.

3 אבל לפי הצד דכל ההיתר הוא מצד תקנת יהושע, א"כ בחוץ לארץ לא שייך סברא זו כלל, ל"ש אם רובה עכו"ם או רובה ישראל.

מח מול לב - המשך

כולם יודעים שיש גיהנם. מי מפחד מגיהנם? כל אחד כפי ערכו. מה הבעיה? כמו שאומרים: אילו התאווה היתה כתובה בספרים והגיהנם היה לפנינו - הכל היה בסדר, אבל כיון שהמצב הפוך, הגיהנם כתוב ב'ראשית חכמה' ובעוד כמה מקורות, והתאווה לנגד עינינו - לכן הפחד כמעט ואינו קיים.

בשכל כל אחד יודע שיש גיהנם, אבל מי מרגיש? באופן טבעי, האדם הנורמלי כמעט ולא מרגיש. איך הוא בונה יראה? הוא צריך שמה שיש בשכל - יהיה בלב!

נתבונן בדוגמא בדיוק הפוכה: נמצא לפני אדם מאכל שיש לו תאווה לאוכלו, אך ידוע לו שההכשר מפוקפק. הוא מתחיל למצוא לעצמו היתרים: עד אחד נאמן באיסורים, חזקה על בעל-הבית שהוא מקפיד על כשרות וכו', חשבונות שונים ומשונים מדוע מותר לו לאכול את המאכל. בתוכו הוא יודע שכל החשבונות הללו הם בגדר שוחד, אבל הוא מרגיש בתוכו רצון עז לאכול, יש לו רגש, והשכל לא מצליח לשלוט עליו.

ישנם, אם כן, מקומות שעלינו לחדש או לחדד את ההרגשה. אנחנו יודעים בשכל שיש גיהנם ועלינו לבנות הרגשה כזאת בלב, ויש מקומות שעלינו להשליט את המח על ההרגשה השלילית שבלב ולעקרה משם.

באהבה, יתכן שתהיה לאדם אהבה רוחנית על פני השטח. נתבונן בדוגמא הכי שורשית שיש: אהבת התורה. ישנם הרבה אנשים שבאופן טבעי אוהבים את לימוד התורה, ללא קשר לציווי שישנו על כך. כשהם ניגשים ללימוד התורה הם מרגישים את המתקנות שבה. זהו דבר מוחשי, התורה עומדת מול העינים ואפשר להרגיש אותה.

לעומת זאת היראה כולה בנויה על יסוד של דבר שאינו נמצא מול העינים. אדם נצרך לחדש דבר שהוא רואה אותו כביכול, על אף שהוא לא קיים במוחשיות האנושית.

לכן "הן יראת ה' היא חכמה", ו"זה השער לה' צדיקים יבואו בו!" יראת ה' היא השער דרכו מרכיב האדם את השכל והרגש בבת אחת. אם אדם הגיע ליראה, בהכרח שאיחד, לפחות ברמה מסוימת, את שכלו יחד עם לבו בבת אחת.

שאר כל הדברים כולם, בודאי שגם בהם יש הרכבה של שכל ורגש, אבל שורש ההרכבה של השכל והרגש הוא ביראה. יש בזה כמובן עוד רבדים עמוקים יותר, אבל נגענו בנקודה השורשית. לכן, אצל רוב האנשים, המושג יראה קשה יותר להשגה.

היראה שיש לנו היא על דרך כלל כמו שכתוב בנביא (ישעיהו כט, ג): "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". יראה זו אינה נובעת מההכרה השכלית שממנה הגיעה גם ההכרה בלב. ברור שלכל אחד יש יראה [ולכן הוא ירא להדליק אור בשבת], אך זו יראה של "מלומדה". זו איננה יראה בעצם, שהיה דבר שהוא לא התיירא ממנו כלל, והוא עמל והתייגע עד שהגיע ליראה חושית. זה שייך רק ליחידים.

היראה שנמצאת בדרך כלל אצל רוב שומרי התורה והמצוות - היא יראה טבעית.

[איננו מדברים על יראה שהוא לא עושה עבירות משום שאחרים רואים, אלא אפילו אם בחדרי חדרים הוא אינו מדליק אור בשבת, אמנם זו יראה טבעית, אבל מלומדה].

היראה האמיתית היא אותה נקודה שכשאדם נולד הוא לא התיירא ממנה, הוא למד והגיע להכרה פנימית, הוא עבד מכח מח שליט על הלב, והגיע לאיזו יראה פנימית בלב. היראה הנמצאת בתוך לבו של האדם, היא בעצם הכלי לכל החיים כולם, ונסביר מדוע.

התכלית של הכל איננה כאן. העולם הזה הוא פרוזודור לפני הטרקלין - העולם הבא. אבל גם העולם הבא הוא לא התכלית, הוא רק שלב נוסף בדרך לתכלית האמיתית שהיא ההכרה הגמורה במציאות ה'.

מי שעובד כאן רק במטרה שיהיה לו שכר לעתיד לבא - לא זו תכלית החיים. התכלית האמיתית היא שבעולם הבא "ידעו אותי מקטנם ועד גדלם", כולם ידעו את ה'.

מישהו ראה את הבורא עולם? כבר העידה התורה (שמות לג, כ): "כי לא יראני האדם וחי". מי שיכול מכח הכרת השכל להביא את הלב להרגשה - יכול להגיע למצב שתהיה לו הכרה חושית במציאות ה' בלב, אבל בשכל - לעולם האדם לא יראה, ק"ו לא בעיניים הגשמיות.

אם עובד האדם רק עם המערכת השכלית לבדה, ברור מעל לכל ספק שלא יגיע לבורא עולם, כי בשכל אי אפשר להשיגו, לית מחשבה תפיסא ביה כלל. גם מי שעובד רק עם לב, על דרך כלל לא יגיע לבורא עולם. יש להשתמש עם ההכרה השכלית במציאות הבורא, להחדיר אותה ללב, ואז הוא יגיע להכרה במציאות ה'.

"וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים ד, ט). איך הוא יגיע ל"אין עוד"? הדרך היא: "וידעת היום" - ידיעה שכלית, ולאחר מכן "והשבות אל לבבך"!

אם אין לאדם את הכלי הנקרא "וידעת היום והשבות אל לבבך", כל עבודת ה' שלו נועדה לכשלון, הוא לא יגיע למטרה הנכספת!

כולנו מאמינים בני מאמינים במציאות ה', כולנו יודעים שלית אתר פנוי מיניה, כולנו גדלנו על "שוית ה' לנגדי תמיד". בשכל הכל גלוי וידוע. השאלה היא: האם חיים אנו את ה"שוית"? כי ידיעת השכל ממוקמת במקום אחד באדם, והכרת החוש המציאותי בלבד שונה לחלוטין.

אם רוצים לזכות שהתורה והמצוות יביאונו לתכלית הנרצית, שהיא הכרה חושית במציאות השי"ת - מוכרחים להגיע למהלך חיים של "וידעת היום והשבות אל לבבך", חיבור של חיי החוש עם חיי השכל. זהו כל סוד עבודת ה'.

ע"י "וידעת היום והשבות אל לבבך" - זוכים להכרה כי "אין עוד", ופירוש הדבר שכל התורה כולה צריכה להביא את האדם להכרה הפנימית של "אין עוד". זו התכלית של הכל, זו ההכרה שאליה שואפים אנו להגיע.

כדי להגיע ל"אין עוד", מוכרחים לחבר את חיי השכל לחיי החוש. אם אין כזה חיבור - מפסידים, חלילה, את כל תכלית החיים. חיי שכל לבד וחיי רגש לבד לא יביאו את האדם לשום מקום. אצל האיש יש תורה, אצל האשה יש רגש, וזה בלא זה אין לו קיום. רק אם לוקחים את שניהם ומחברים אותם - זכו שכינה ביניהם.

למה? כי כאשר קיים חיבור של השכל עם הרגש בין איש לאשה, ולאחר מכן בתוך האדם גופא במוחו ולבו - נעשה האדם כלי להשראת השכינה, לחוש את מציאות ה' בלב. או אז, נמצא הוא בדרך הנכונה להגיע לתכלית האמיתית שהיא ההכרה במציאות ה'.

ואולם תולדות המנהג הזה רעות מאד לחקמים ולב' לתי חקמים, כי גורם שְׂמֵאלָהּ וּמֵאלָהּ יְחַסֵּר הַחֲסִידוֹת הָאֲמִתִּי וְיִהְיֶה יָקָר מְאֹד לְמֵצֵא אוֹתוֹ בְּעוֹלָם. כִּי יְחַסֵּר לְחַקְמֵי לְמַעֲנוֹ עֵינָם בּוֹ.

אצל החכמים ה"וידעת היום" קיים. הם יודעים הכל, ואף יכולים למסור שיעורים סדורים בענינים אלו, אך בעצם הדברים אצלם הם כמו אדם שיש לו בארון הספרים עוד ספר, רק שאצל החכמים הוא נמצא בראש, לא יותר. האם זה יסייע במשהו להעתיק את ההכרה השכלית ללב?

"וידעת היום"!! לא מדובר כאן על ענין של חכמה, אלא של ידיעה, דעת!! דעת הוא מלשון חיבור ["והאדם ידע"]. "וידעת היום", כמו שביאר רבינו בעל התניא [ועל זה הוא יסד את כל שיטתו], עליך לקבוע את הדברים בעומק דעתך, לקשר את המחשבה השכלית על מציאות ה' לידיעה. זהו "וידעת היום" - תדע את הדברים באופן של תקיעת המחשבה באותה ידיעה.

כאשר תדע את הדברים בצורה כזאת, יהיה מהלך של "והשבות אל לבבך". כאשר האדם תוקע את דעתו בדבר, לאט לאט הדברים מחלחלים אל לבו, בצירוף קיום התורה והמצוות בכללות.

חכמים היודעים את הדברים בידיעה אך אינם קובעים את דעתם ואת מחשבתם בדבר הזה, אי קביעת המחשבה בהויית אמיתת הימצאו יתברך - גורמת שפשוט אינם מרגישים אותו ואף אינם חושבים עליו!

כשאומרים לאנשים שצריך לחשוב על השי"ת, יש שיענו בפה מלא: זה משעמם! מה יש לחשוב שם? חצי דקה ויודעים הכל. אחרים יאמרו: זה מסוכן! מי יודע לאן אגיע, אולי לכפירה!... כמו אדם שמעולם לא למד אמונה, וטענתו בפיו שאם ילמד אמונה אולי ח"ו יגיע לכפירה. שיטה פשוטה לשטחיות, בדוק ומנוסה... כיוצא בזה, ישנם הרבה אנשים בדורנו שרח"ל אינם מתחננים כי זה מסוכן, מי יודע מה יקרה, עדיף לחיות בלי אשה... ■ [בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א עמ' 1]

בנין עולם ההרגשות - המשך

נושאים בפרשה המשך מעמוד 1

שרש ריבוי ההדלקות

והנה בנר חנוכה אין דין של מנורה אלא רק דין של נר. ובגמ' (מנחות פ"ח ב'), נחלקו אם הנרות של מנורת ביהמ"ק היו יכולים להתפרק ממש מן המנורה מכיון שהיו של חוליות. והעומק שבדבר, ששורש נר חנוכה הוא בנרות שבמנורה שאיכא דס"ל שהם מתפרקים ממש מן המנורה, וזהו השורש לריבוי של ההדלקות, כי בעצם היותו מתפרק הוא שורש לריבוי. ולכך ההדלקה כנגד ע' אומות שהם בחינת מתפרקים. משא"כ מדרגת ישראל היא כנגד המנורה עצמה שהיא מקשה. והנה במנורה איכא סידור המנורה, נתינת פתילה, נתינת שמן, והדלקה. וזולת ההדלקה כולם בעי כהן שנקראים עבד דה, משא"כ הדלקה לאו עבודה היא וכשרה בזר, כמ"ש ביומא (כ"ד ב'), ועוד. ודין זה של הדלקה דלאו עבודה היא ולפיכך כשרה בזר, היא השורש לכך ששייך דין הדלקת נר חנוכה בכל ישראל אע"פ שהם אינם כהנים.

מדליקין נר חנוכה מחוץ לבית

ובעומק יותר, השורש לכך שיהא דין להדליק נרות בחוץ ממש, נעוץ במ"ש ביומא (מ"ה ב'), שאש לצורך הדלקת נרות המנורה שנמצאת בפנים לוקחים מן המזבח החי צון ולא מן המזבח הפנימי. וא"כ שורש האש הוא מבחוץ לפנים, ככל דבר שחוזר לשורשו. לפיכך יש גם מהלך הפוך שחוזר חלילה מפנים לחוץ בבחינת מדליקה על פתח ביתו מבחוץ. וזהו עומק זמן ההדלקה משתשקע החמה שהוא בחינת יציאת האור לחוץ, שאז בזמן שקי עתה מהלכת החמה ויוצאת מחוץ לרקיע. וזהו בחינת מצות נר חנוכה "איש וביתו", דאיש בחינת פנים וביתו בחינת חוץ. והשורש לזה נעוץ במנורה כמ"ש ביומא (נ"ח ב'), שכהן נכנס לק"ק בין המנורה והמזבח, ופריך (שם נ"ב א'), שיכנס בין הכותל למנורה, ומשני משחירי מא"ניה, ופרש"י בגדיו משחירין מעשן המנורה שהשחיר את הכותל. והרי שהמנורה לעצמה היא אור, אולם השפעתה על הכותל הוא חושך שחור, שהשחיר את הכותל. כלומר שכאשר מתפשט ויוצא לחוץ, זהו באופן של השחירו, לכך זמן הדלקה משתשקע החמה, שהוא תחלת זמן של השחרה, חושך. והנה שורש נוסף לכח העברת הדלקת נרות מעבודת פנים של מקדש ההדלקה לשם פירסו מא ניסא בחוץ, הוא מ"ש בסוכה (נ"א א'), גבי שמחת בית השואבה שהיתה בעזרת נשים ומנורות של זהב היו שם, ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה. והרי שהדלקה זו היתה להאיר בכל ירושלים וזהו שורש של הדלקת מנורה במקדש שמאירה מחוץ לביהמ"ק. ויתר על כן אור של נרות חנוכה שמאיר בכל הגבולים כולם. ■ [בתוך ספר מועדי השנה בלבבי משכן אבנה, מאמר על המנורה על דרך האגדתא עמ' תקנא - תקטה]

הדחקה הקשיים אינה בונה את עולם הרגשות ישנה דרך נוספת להתמודד עם קשיים בחיים, וזאת ע"י הדחקה, להרחיק אותם למקום נדח בנפש, ולנסות לשכוח מהם. אולם צריך לדעת, שהשימוש באופן זה ראוי שייעשה רק כאשר אין ברירה אחרת, ובדרך כלל אין זה יכול להוות כשיטה נאותה להתמודדות עם קשיים, וזאת מכיון שדרך ההדחקה אינה מתמודדת עם עולם ההרגשות, אלא 'עוקפת' ומרחיקה אותם, וגורמת לכך שהאדם נעשה חסר הרגש.

ולכן השיטה היותר נכונה היא, ראשית לאתר את נקודת הקושי, לאחר מכן ליצור מעין פאזל שמטרתו לבדוק את הנקודות החיוביות בחיים מול הנקודות השליליות, וכעת לבדוק את הסך הכל, באם הצלחנו להגיע למאזן חיובי, הרי שיצאנו נשכרים בכך שהעמדנו את הנפש כנוטה לצד חיובי. בנוסף על כך, יש למדוד את נקודות החסר באופן ספציפי, האם הם חסר מושלם או שהצלחנו להפיק דבר חיובי ממנו, ומכיון שאין מציאות של חסר מושלם בבריאה, הרי שבכך הצלחנו לנתב את הקשיים [באופן יחסי] לאפיק חיובי.

הרי, שדרך ההתמודדות עם קשיים צריכה להיות בשני שלבים, תחילה יש לבדוק האם התועה לת שניתן להפיק מהקושי הינה חזקה יותר מהחסר, ובאם אכן זה כך - הרי שבנינו נפש שנוי טה לחיוב. ובשלב שני, אף אם לא הצלחנו להגיע למסקנה כזו, תמיד נוכל למצוא נקודת אור מסויימת בתוך הקושי, שתסייע להתמודד עם החסר שנוצר. [כמובן שהאמונה בבורא עולם, בכוחה לסייע רבות בהתמודדות עם קשיים, וככל שהאדם הוא בעל אמונה חזקה יותר - כך הוא מתמודד בקלות עם בעיותיו, אולם דברינו עוסקים לעת עתה ברובד הרגשי הפשוט].

המדד לשיתוף הילדים בקשיי החיים לאחר שעסקנו בדרכי ההתמודדות של ההורים עצמם עם קשיים ובעיות, השאלה הנשאלת היא, באלו בעיות ראוי לשתף את הילדים ובאלו לא? אכן, לאור הדברים דלעיל, הרי שהמדד לכך הוא מאד פשוט. באותם בעיות שהגענו למסקנה שהשלילה בהם רבה על החיוב, עדיף להימנע מלשתף בהם את הילדים. שהרי אם נעשה זאת, הרי שבכך שידרנו לילדים את נקודת החסר שבאותה בעיה, וא"כ השתמשנו בעולם ההרגשות באופן השלילי שבו. [כמובן שאם נוצרה בעיה כרונית בבית, כילד נכה או חולה רח"ל, הרי שחייבים לשתף את הילדים וללמדם כיצד להתמודד עם המציאות, קשה ככל שתהיה, אולם כאשר אין ודאות שהילדים יחשפו לאותה בעיה, פעמים רבות עדיף להעלים זאת מהם, אולם לא באופן מוחלט, וזאת על מנת שיתרגלו שישנם גם קשיים בחיים שקשה להתמודד עמהם].

באלו קשיים אכן ראוי שהורה ישתף בהם את הילד? כאשר יש קושי שהורה מסיק שהחסר שבו הינו קטן ביחס למעלות שניתן להפיק ממנו, כאן צריך ההורה להציג בפני הילד את התמונה הכוללת, מחד לתאר את הרגשת החסר, עד כמה היא מכאיבה ובלתי נעימה, ומאידך לשדר מתוך הנפש את הצד החיובי שבדבר, ובכך אנו עושים שימוש בעולם ההרגשות בצורה הנאותה.

נשוב ונמחיש זאת באמצעות הדוגמא שהזכרנו לעיל. כאשר אחד ההורים נאלץ להיעדר מהבית למשך מספר ימים, כאן צריך בן הזוג שנשאר בבית לבדוק את עצמו, האם הוא הולך לישון עצוב, או שהוא מצליח להביא את עצמו לידי שמחה.

אם ההרגשה הפנימית שלו היא עצב, הרי שכמעט לא תהיה תועלת אם הוא יקום למחרת וישדר את העצבות שלו לילדיו. אולם אם הוא הצליח להשתכנע שאף במצב שנוצר ניתן למצוא דבר חיובי, שבאמצעות תקופה זו הוא למד להעריך כראוי את החיים השיגורתיים שבהם ההורים נמצאים יחד, והמחשבה אודות כך מצליחה לעורר בו שמחה ואושר, כאן ההורה צריך לשדר את רגשותיו לילדים, ועליו לתאר להם את החסר שהוא מרגיש בהיעדר בן הזוג, ובד בבד יש ללמדם את דרך ההתמודדות עם החסר, ע"י מאזן החיוב והשלילה שבדבר.

אף בקושי מובהק ניתן למצוא נקודת אור חיובית דוגמא נוספת, ששייכת למציאות בה יש ילדים גדולים יותר בבית, ולא ניתן להעלים מהם כל דבר שקורה בבית. משפחה מתגוררת בשכירות, ובעה"ב מודיע להם שבועוד שלושים יום הם צריכים לפנות את הדירה, וההורים צריכים לתור אחר קורת גג חלופית, דבר שגורם מציאות בלתי נעימה בעליל, ההורים נמצאים במתח מסויים שתופס להם את הראש לא מעט, צריך להיות בקשר עם מתווכים, ללכת לראות דירות, לבדוק סביבה מתאימה למגורים וכו'. כאשר יש בבית ילדים גדולים, כמובן שלא ניתן להעלים זאת מהם, שהרי המציאות בשטח אינה מאפשרת להסתודד ולנעול את הדלת במשך כל שעות היממה. כיצד א"כ נוכל לחנך את הילדים להתמודדות עם מצב זה?

אף במקרה זה המינון הנכון של שיתוף הילדים, משתנה בהתאם לאופן בו ההורים עצמם מתמודדים עם המציאות שנכפתה עליהם. אין ספק שהצורך לעבור דירה אינו קל לאף אחד, וביחוד כאשר המשפחה כבר נאלצה לעשות זאת לפני שנה, ולפתע המשכיר החליט שהוא

המשך תת שרש אבד

אבדה בשורש

"ויאמרו בני ישראל אל משה לאמר הן גוענו אבדנו, כלנו אבדנו" (במדבר י"ז כ"ז).

'גוענו אבדנו' זו מיתת היחיד (ויגוע וימת), 'כלנו אבדנו' היא מיתה כללית. יש כאן אבדה פרטית ואבדה כללית.¹

בפשטות, מיתה כללית היינו מיתת כל הפרטים. כשכולם אובדים, אבד הכלל. אבל בעומק, כולנו אבדנו פירושו אבדת הכלל בשורשו.

"ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה" (בראשית ב' ו'). רש"י: לענין בריאתו של אדם העלה את התהום, והשקה העננים לשדות העפר, ונברא אדם; כגבל זה, שנותן מים ואחר כך לש את העיסה, אף כאן 'השקה' ואח"כ 'וייצר' "עכ"ל.

מכאן אנו למדים שכללות קומת אדם מבוססת על האד העולה מן הארץ. אם יאבד האד עצמו, שם, העקירה לא תהיה באדם הפרטי, אלא בשורש כללי של יצירת האדם.

א"כ האבדה הכללית היא האבדה בבחינת האד שהוא כללות צורת אדם.

[דבר זה מרומז בצירוף אחר של האבד, ב-אד. כלומר, שורש האבד הוא ב-אד, כי האד שורש האדם].

האד הוא מים שמקורם מלמטה, וכלשון הכתוב "יעלה מן הארץ" (בניגוד לעננים ש'משקים' מלמעלה).

והנה, הוזכר רבות שארץ ישראל ומצרים הם דבר והיפוכו. "כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק. והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעות, למטר השמים תשתה מים" (דברים פ"א י"א-י"ב).

כלומר, ארץ ישראל שותה מים מלמעלה, ומצרים מלמטה (לשון רש"י: צריכה להביא מים מנילוס ברגלך ולהשקותה).²

1 כל מה נמצא בבחינת הפרטיות, "המות יפריד" (רות א' י"ז). המות מעמידה את המציאות כנפרדת לעצמה. (כמו שהוזכר לעיל: אבד, א-בד. כל אחד נמצא לבדו).

2 בגמ', נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע מהיכן העולם שותה, האם הוא שותה מלמעלה או מלמטה. ודאי שאלו ואלו

נמצא ששורש יצירת האדם אינו ממים דבחינת ארץ ישראל, אלא מהאד העולה מן הארץ, שורש דמצרים.

ולפי"ז, נמצא שגלות מצרים היא בחינת האבדה בהימצאה בשורש האדם. שהרי הגלות היא אבדה (כנ"ל ואבדתם בגוים), וכשזו נעשית במצרים המיצגת את שורש האדם, מתגלית האבדה בשורש האדם.

אבדה בתורה

הגמ' (עירובין ס"ד.) דורשת את הפסוק: "ורעה זונות יאבד הון": "כל האומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה, מאבד הונה של תורה, [זונה נוטריקון זו נאה]."

האומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה, דומה לרועה זונות, שאינו מתחבר אלא במי שמוצא בה תאוותו. בדרך זו, האדם המבחין בין השמועות לפי הנוי שיש להן בעיניו, מאבד הונה של תורה, כי הוא לא מתעסק בסוגיות שאין מוצאות חן בעיניו ומפסיד את מה שיכל ללמוד מהם (הוא ההון).

ביאור הדבר: ודאי שקיימת בעסק התורה בחינת "אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ", "ממקום שלבו חפץ", כל אחד בחלק השייך לו, ובבחינה זו, נראה לו ששמועה אחת נאה מאחרת. אבל בשורש העליון, דברי תורה מחוברים ומקובצים באחדות שלמה. מי שאומר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה, מלבד הפגם התחתון של איבוד ההון, הרי הוא מפריד בין דברי התורה. רק בהתפרטות ניתן לומר שלכל אחד ואחד יש חלק בתורה.

נתבאר לעיל ענין האבדה שבשורש הנשמה, בשעה שזו יורדת לעולמנו זה התחתון. אבל ישנה אבדה עוד יותר שרשית. כידוע, ששים ריבוא אותיות לתורה, כנגד ששים נשמות של ישראל. כלומר שורש נשמות ישראל נמצא בתורה. כאשר נשמה מאבדת את חיבורה לתורה, היא אובדת מהתורה.

בבחינת כרת, כשהנשמה נכרתת משרשה, היא נכרתת משרשה הפרטי. אבל יש שורש יותר עליון הוא חיבורה של הנפש למציאות התורה. ביטול החיבור לאותו מקום הוא עומק האבדה, שבה הוא מאבד את שורשו העליון.

כל דבר קיים בבחינת עולם, בבחינת זמן ובבחינת נפש. גם האבדה קיימת בשלש בחינות אלו.

דברי אלוקים חיים, חד מיירי בשורש דארץ ישראל, וחד בשורש דמצרים. בשורש דארץ ישראל העולם שותה מן השמים, ובשורש דמצרים מן הנילוס העולה.

בבחינת נפש, היא הכרת שנקרא "ואבדת את הנפש ההיא", זו כריתתה משרשה. בבחינת זמן, היא וינפש - וי אבדה נפש. ובבחינת מקום, זה מקום בית המקדש, שבו שלטה האבדה (ובפרט בכליו שאבדו ממש; לגבי הארון, נחלקו בגמ' אם נגזז במקומו או שגלה לרומי). [על ט' באב, יום שחרב בו הבית, אומרת הגמ' (שבת קי"א. תענית י"ג): "כדאי הוא בית אלוקינו לאבד עליו טבילה פעם אחת בשנה". כלומר, כדאי הוא בית אלוקינו לבחינת אבדה, כי בו מתגלית האבדה. (וכן היא מתגלית במשכן, במה שמשכנו של משה נגזז. זו אבדתו. ויפה אמרו "משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן").]

והשורש של הכל הוא התורה, כמ"ש "איסתכל באורייתא וברא עלמא", ולכן, השורש של אבדה הוא במדרגת התורה עצמה. דהיינו, כאשר מאבדים את החיבור לשורש שבתורה, זו האבדה השרשית ביותר שקיימת בבריאה.

בחינה שרשית זו יכולה להתגלות למטה, ואז האדם אובד את שרשו התחתון. דוגמא לכך היא אבדת קברו של אדם. [כידוע, ישנם כמה מקומות בש"ס, שהגמ' דנה בהם בד"ן "שדה שאבד בה קבר".] במצב זה, לא נשאר לאדם שום חיבור למציאות. אפילו בחינתו היותר תחתונה, נקודת הקבר, גם היא אבדה.

הקבר הוא בבחינת ציון, המציין והמזכיר והמהווה שורש מסויים של דבר שהיה קיים בעבר. וכשגם זה אובד, זו האבדה הגמורה, כאן בהאי עלמא.³

באופן כללי, הגדרת האיבוד היא אבדת שורשו שבאורייתא. הגמ' (חגיגה ד.) אומרת: "איזהו שוטה, זה המאבד כל מה שנותנים לו". מה שהוא מאבד את הכל, סימן הוא שאיבד את הכללות של שרשו העליון, ומפני הבחנה זו הוא נקרא שוטה.

היפוכו של השוטה הוא החכם. מכת חיבורו לתורה, שעליה נאמר "אורייתא מחכמה נפקא", הוא נקרא חכם. א"כ, השוטה חסר בנקודה זו שהיא החיבור לשרשו העליון. ■ [בשיעור שמע - אבד-בלבביפדיה מחשבה] מתוך שיעורים שהרב מוסר על בלבביפדיה, ביום ד' בחולון 30:8 בערב בשידור חי של קול הלשון

3 להעיר: בחינה זו קיימת גם בצד הקדושה. הוא מה שמצאנו במשרע"ה: "ולא ידע איש את קבורתו עד עצם היום הזה". ועייין.

חינוך ילדים

(המשך מעמוד 5)

מוכר את הדירה והשוכר נאלץ לעבור שוב. כמובן שמלבד המעבר למקום אחר, עם סביבה חדשה ושכנים חדשים, יש את הקושי באריזת החפצים, פירוק הארונות והרכבתם, מיקום הרהיטים בבית וכו', שכל זה יוצר תהליך קשה ומייגע. מהי התחושה הראשונה בנפש שאדם חש במציאות זו?

כמובן שבאופן טבעי הרגש המיידי הינו קושי, הרגשה שלילית וחוסר סבלנות. אולם האם חייבים לראות בזה שלילה בלבד או שניתן למצוא כאן נקודה חיובית מסויימת?

אדם שרואה במציאות זו שלילה בלבד, הרי שאינו יכול לעבור תהליך זה באופן ראוי, ומלבד רטינה תמידית על המצב - אינו יכול לנחם את עצמו במאומה. אולם כאשר ננסה למצוא בזה נקודות חיוביות, דרך ההתמודדות עם הקושי שבדבר - תהיה קלה ופשוטה יותר.

איזו נקודה חיובית ניתן למצוא במציאות דלעיל? דוגמא. כל יהודי מודע לכך שאינו חי בעוה"ז נצח, על אף שבדרך כלל רובנו לא שמים לב לכך בחיי היום יום, ומלבד יחידים שמשתדלים לזכור זאת תמיד, מרוצת החיים גורמת לרוב בני האדם להדחיק זאת לפינה נידחת בנפש, ולהסתפק בדין שמצריך להשאיר בפתח הבית שטח של ארבעה על ארבעה שאינו מסוייד - על מנת לזכור את חורבן בית המקדש, אולם איננו זוכרים שיום אחד הבית שלנו ג"כ יחרב.

אולם כאשר מודיעים לאדם שהוא צריך לעבור דירה, על אף כל הקשיים שתוארו לעיל בהרחבה, הוא יכול למצוא בזה נקודות אור מסויימת, שלכל הפחות בתקופה זו הוא מקבל תזכורת שאין לו קבע בעוה"ז, וחי הנצח האמיתיים שייכים לעולם אחר לגמרי.

הרי לפנינו, דוגמא של מקרה בו הילדים נחשפו בעל כרחם למציאות של קושי, ועלינו לסייע להם להתמודד עמה בצורה נאותה. ולכן אם ההורה מבחין שמציאות זו מביאה אותו לידי עצבות, בודאי שלא תהיה כל תועלת אם הוא ישוחח על כך בהרחבה עם הילדים, אולם אם הוא זכה להגיע לכל הפחות לנקודה אחת של הכרה פנימית שמחה, הרי שיחד עם הקושי שהוא מבטא כלפי הילדים, עליו לסייע להם למצוא לכל הפחות נקודת אור חיובית במצב הנוכחי ולבטא אותה.

כאמור, אילולא הילדים היו נחשפים בעל כרחם למציאות זו, הרי שמכיון שהצלחנו למצוא נקודת אור אחת בלבד בכל הקושי, עדיף היה להעלים את הענין מהם לחלוטין, שהרי רק באופן שהאיזון נוטה לצד החיוב יותר מצד השלילה, מומלץ לחשוף מלכתחילה בפני הילדים את צדדי השלילה והחיוב שבדבר. אולם כאשר כבר נחשפו הילדים למציאות קשה זו, לכל הפחות נשתדל לסייע להם למצוא את נקודת האור שבדבר.

כל הורה שיתבונן מעט סביבו, יבחין בדוגמאות אין ספור בהם הילדים נחשפים לבעיות שונות בתוך הבית, שבכולם הכלל הוא אחד: ראשית עלינו לחשב את האיזון של החיוב מול השלילה, ורק לאחר שמצאנו את נקודות האור, נוכל לשתף את הילדים בקשיים מחד ובתקוות והצדדים החיוביים מאידך.

בנין עולם ההרגשות יוצר ילדים מחושלים עתה ננתח את הדברים. כאשר אנו משוחחים עם הילדים אודות בעיות שמתהוות בבית, ואנו מציגים לפניהם את שני הצדדים של הבעיה, החיובי והשלילי, הפירות שאנו קוצרים מכך הם רבים. מחד יצרנו בכך חיבור של קשר רגשי בינינו לילדים, דבר חשוב לכשעצמו. בנוסף לכך, בעצם כך ששוחחנו עמהם על שני הצדדים, לימדנו אותם כיצד להתמודד עם בעיות שעלולות להתעורר בחייהם, והענקנו להם את המתכון שילמד אותם כיצד שייך להישאר מאושר על אף נקודת החסר שנכפתה עלינו. זהו בנין עולם ההרגשות בצורה הראויה ביותר, שמחשלת את הילד להתמודד עם נחשולי החיים בדרך הטובה והנכונה. ■

[מתוך דע את ילדיך פרק ב]

וראה בנים לבניך שלום על ישראל

ברכת מזל טוב לבבית נשגר בזאת לכבוד האי גברא רבה ויקירא, נושא ונותן במלחמתה של תורה שייף עייל שייף נפיק, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה

ידידנו ואהובנו

הרב יצחק אשכנזי שליט"א

לרגל הולדת נכדתו בת לידידנו מרגליא דלית לה טימי

הרב מ. אשכנזי שליט"א

ויה"ר שיזכו לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

מאחלים

מו"ר שליט"א ההנהלה התלמידים

ענבי הגפן בענבי הגפן

ברכת מזל טוב נשגר בזאת קמיה דהאי גברא רחים ומוקיר רבנו, איש אשר רוח בו, תורת ה' היא אוצרו, הוא ניהו ידידנו ואהובנו

הרב יעקב דניאל שליט"א

לרגל שמחת ה'שבת חתן' השרויה במעונו עם הכניסו את ביתו תחי' לחופה

עב"ג החתן המופלג ה"ה ישי פולטוב שליט"א

יבורך ביתם ויאיר מזלם בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

מאחלים

מו"ר שליט"א ההנהלה התלמידים

חכמת יון - הכח המנגד לחכמתה של תורה

אדם שמבקש אמת והוא קורא את הדברים הללו, איך הוא לא יחשוד את עצמו שכשהוא יעלה לבית דין של מעלה זה מה שיהיה עם כל תורתו? ודאי שסיפא של הדברים שבא מלאך שלימד זכות שבערך לדור גם זה נקרא תורה. אבל מאיפה נובעת נקודת ההטעיה שיכולה להביא את האדם למקום כזה? אנחנו לא עוסקים במהרש"ם, אנחנו עוסקים באדם במדרגה דידן. אדם שלא מברר לעצמו את צורת עסק התורה בחיבוריו אליה, הן בחיצוניותו, אבל בעיקר בפנימיותו אז יתכן שנראה לו שיש לו אהבת תורה והוא עוסק בתורה והוא מרבה בתורה, קובץ על יד הרבה בכמות, באיכות, בהבנה, בהירות, בחידוש, בשמעתתא אליבא דהלכתא כל אחד ואחד לפי עניינו, אבל הוא לא מברר את הדקויות של החיבור לדברי תורה אז יתכן שהחיבור שלו לתורה נובע מסניף אחד אבל שאר כל החלקים כולם לא התגלו או כלל או מקצת אבל לא הרבה. והוא לא רואה אם הוא לא מתבונן מה חסר לכאורה בכל עסק התורה שלו, אדרבה! הוא יושב ועוסק בה מבוקר עד לילה, הוא זוכה להבין, זוכה לחדש, הוא זוכה לבהירות, הוא זוכה לידיעה, כל אחד ואחד לפי מה שהוא זוכה והמהרש"ם זכה הרבה מאוד! אבל מונח כאן כח הטעיה עצום למי שלא מברר את החיבור שלו לחלקי התורה הקדושה בעומק נפשו. ■ [מתוך [שיעור שמע ספר נפש החיים 004 שער ד פרק א חכמת שכל של יון](#) מתוך [קובץ שיעורים ספר נפש החיים שער ד עמ' 14](#)]

בכל הדורות ובדור שלנו בפרט הוא שהתפיסה של עסק החכמה של יון היא גופא ר"ל חודרת לאהלי שם באופן כזה שהאדם עוסק באהלה של תורה בתפיסה של חכמת יון. וכלפי חוץ, כלפי הרואה לא נראה שיש הבדל, הוא לא מכיר מהי נקודת ההטעיה, מהי נקודת ההבדל.

כל זמן שהאדם לא מברר לעצמו את החיבור שלו לתורה יתכן מאוד שאחרי מאה עשרים שנה יתבאר לו שצורת החיבור שלו לתורה היתה בצורה של חיבור לחכמת יון.

יש מעשה מבהיל שהיה עם המהרש"ם, סיפר את זה נכדו ר"ש שבדרון: המהרש"ם חלה והוא עלה לבית דין של מעלה, שקלו את זכויותיו ושקלו את עוונותיו ומתחילה הכף הכריעה לטובה כי ריבוי תורתו של המהרש"ם היה נורא נוראות, מספר המהרש"ם: פתאום ברגע כמימריה בא מלאך והניף רוח בפיו וסילק כביכול את כל התורה שיגע בה המהרש"ם, תורתו עפה כביכול כלא היתה! זה מעשה שהעיד על עצמו המהרש"ם לאחר שהוא חזר לבריאותו, הוא העיד שהוא היה בבית דין של מעלה, וגודל תורתו של המהרש"ם ידוע, מי שלא יודע יכול לראות את ספריו, הוא היה אחד מגאוני גאוני הדור שני דורות לפנינו. והוא העיד על עצמו שכשהוא הגיע לבית דין של מעלה כל תורתו - באה רוח ונדפתה!

רבותינו הגדירו בכללות את חכמת יון כחכמה שעוסקת בגוף, כחכמה שעוסקת בטבע. אבל בפנים נוספות קיים הבדל נוסף בין חכמת התורה הקדושה לחכמתה של יון. חכמתה של יון כולה שכל, אין בה מציאות של לב, "הן יראת ה' היא חכמה" - זו חכמתה של התורה הקדושה, משא"כ חכמת יון היא חכמה שכל מציאותה היא מציאות של שכל בלבד, אין שם, כלשון הנפה"ח: "היה בוער בליבם כאש בוערת". אין שום אפשרות שמכח מדרגת חכמת יון יהיה גילוי של "ליבו בוער כאש בוערת" אצל האדם.

כאשר אומר הנפש החיים: "דרכו של היצר מעולם להתקנא בעם ה'", ודאי שהפנים העיקריות של היצר שהתקנא בעם ה' זו קליפתו של יון - חכמת יון. ודאי שהאדם עוסק בתורה והוא לא עוסק בחכמת גוף, הוא לא עוסק בחכמת הטבע, אבל יתכן מאוד שכאשר הוא עוסק בתורה"ק הוא עוסק באותה תפיסת יון בדיוק.

זוהי דרכו של היצר מעולם להתקנא בעם ה' באופנים שונים ומשונים. יש מי שמתקנאים בעם ה' וע"י כך גורמים שחלק מנסת ישראל לא לומדים כלל תורה אלא עוסקים בחכמת הגוף, עוסקים בחכמת הטבע. ויש אופן של "מתקנא בעם ה'" שמסלק מציאות היראה, שמסלק את ה"לב בוער בקרבם". אבל העומק של ה"התקנא בעם ה'" שמתגלה

שאלות ותשובות

שאלה: אדם שסובל מכעס עצמי או ביקורת עצמית חזקה, היאך הדרך הנכונה להתמודד עם זה?

תשובה: לכל אדם יש מקום בנפש בו הוא אוהב את עצמו אהבה שאינה תלויה בדבר - ולו במעט. כלומר: באותו מקום הוא אוהב את עצמו אהבה ללא מיצרים ויהי מה. העבודה היא להרחיב

את המקום הזה. ולכן בשעה שהינו סובל מאותה ביקורת חזקה עליו ליפול לאותו מקום בנפש בו הוא אוהב את עצמו אהבה שאינה תלויה בדבר, ואזי לאט לאט יתרחב המקום הזה יותר ויותר. ביאור הדברים: כשם שלגוף יש קרקע מוצקה עליו הוא עומד, כן כל נפש יש לה קרקע מוצקה בו היא מוצאת מפלט לנפשה על כל צרה שלא תבוא, נפילה למקום הזה מתוך מודעות גורמת להרחיב ולחזק את המקום הזה.